

населення, покращення якості послуг методичного спрямування та вдосконалення існуючої системи охорони здоров'я.

Література

1. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: Програма економічних реформ на 2010-2014 рр. / Комітет з економічних реформ при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf.
2. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.odessa.gov.ua>.
3. Солоненко Н. Економіка охорони здоров'я: навч. посібник / Н. Солоненко. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 415 с.
4. Основні шляхи подальшого розвитку охорони здоров'я в Україні / За заг. ред. В.М. Лехан, В.М. Рудого. – К., Вид-во Раєвського, 2005. – С. 17.
5. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір / В.М. Лехан, Г.О. Слабкий, М.В. Шевченко. – К., 2009. – 128 с.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави. Національна доповідь / За заг. ред. В.М. Гейця. – К.: НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
8. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v010p710-02>
9. Рудий В.М. Законодавче забезпечення реформи системи охорони здоров'я в Україні / В.М. Рудий. – К.: Сфера, 2005. – С. 229-230.
10. У двох областях України за межею бідності – половина населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://health.unian.net/ukr/detail/217289>.

338.45:332.14 (620.9.004.18:043.3)

*Худолей В.Ю., к.е.н., доцент,
Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая*

**АРХІТЕКТОНІКА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ
ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

У сучасних умовах функціонування реального сектору регіональної економіки України перманентне уточнення дефініційного визначення такої категорії «ефективність» у наукових дослідженнях такої галузі науки як розвиток продуктивних сил і регіональна економіка залишається «вічним» вмонтованим у теоретичні засади і методологічні положення щодо вирішення соціально-економічних проблем управління забезпеченням високої енергоефективності функціонування будь-яких об'єктів господарювання. Зазначене, можна пояснити, з одного боку, нагромадженням знань і колективного досвіду в системі стратегічного управління економікою та макроекономічного регулювання розвитку регіональних промислових комплексів (РПК). А з іншого, - необхідністю використання змісту і сутності цієї категорії на різних рівнях реструктуризації виробничо-економічних, соціальних чи організаційних систем і в різних специфічних умовах, навіть, і систем одного рівня складності в межах РПК.

Тому, у даній статті, як вважає автор, є необхідність, у першу чергу, розкрити зміст дефініції «ефективність», проте, стосовно досягнення високої енергоефективності функціонування саме РПК держави. Оскільки, зазначене стає конститутивно-ключовим аспектом інтенсифікації процесів щодо формування, розбудови нової (дієвої) та адекватної реальним виробничо-господарським процесам системи управління забезпеченням енергоефективності (ЕЕ) функціонування промисловості в регіонах. Поняття економічної ефективності та методичні підходи щодо її ідентифікації допрацювалися багатьма вченими-економістами. Зокрема, розробці проблематики, пов'язаної із забезпеченням високої ЕЕ функціонування РПК, а також цілеорієнтованого розвитку стратегічного потенціалу (СП) промисловості, присвячені праці українських вчених: О. Алимova, О. Амоші, В. Геця, Б. Данилишина, В. Микитенко, О. Суходолі, І. Чукаєвої та інших фахівців (викладено у працях [1 – 5]). Результати емпіричних досліджень процесу реалізації інноваційно, енергетичної та екологічної політики висвітлювали у своїх роботах М. Корецький, Є. Хлобистов, В. Чижова та ін.

(приведено доробок у роботах [5; 6]) Ці проблеми активно досліджуються у галузевих наукових установах та інститутах НАН України. Проте, не достатньо опрацьованими залишилися питання щодо визначення результативності управління забезпеченням ЕЕ функціонування РПК в контексті досягнення високого рівня економічної безпеки.

У цій відповідності, нагальним завданням статті – є розроблення та обґрунтування теоретико-концептуальних основ вирішення проблем ідентифікації домінант управління забезпечення енергоефективності функціонування РПК на засадах реалізації базових положень теорій: а) забезпечення енергоефективності промислового виробництва в умовах ресурсних обмежень, які існують на даний час в державі; б) стратегічного управління розвитком систем; в) управління розвитком стратегічного потенціалу РПК.

Вважаємо за доцільне деталізувати усю різноманітність точок зору щодо визначення й добору оптимального складу технології управління ЕЕ задля результативності функціонування РПК, за урахування яких, здійснимо розбудову нових форм організації територіального виробництва (запропоновано реструктуризацію адміністративно-територіального устрою продуктивних сил за каскадами РПК різного спрямування виробничо-господарської та зовнішньоекономічної діяльності) та розмежування дефініційних тлумачень за провідними теоретичними підходами до вирішення цієї проблематики.

Признаємо, що класичне визначення ефективності як найпоширеніше, визнано економістами в якості економічної ефективності виробництва і трактується як досягнення максимальних результатів в інтересах суспільства при мінімальних витратах різних видів ресурсів (приведено у роботі [7, с. 7]). Можна стверджувати, що існує більш широке визначення цієї категорії, наприклад, як «соціально-економічна ефективність». Автор статті визнає зміст економічної ефективності – як ступеню досягнення мети суспільного виробництва й використання засобів (чи ресурсів) його розвитку за певний етап історичного розвитку РПК (це трактування базується на результатах, які приведено у роботах [3; 8]). Відтак, на нашу думку, наведені визначення різняться, по-перше, ступенем досягнення повноти відображення даної категорії й, по-друге, ступенем абсолютизації тієї або іншої сторони цього багатоаспектного поняття в контексті ідентифікації міри досягнення визначеної цілі діяльності. Проаналізувавши наведені вище підходи, з позицій необхідності залучення дефініцій до розкриття змісту функцій із управління економічною ефективністю, можна зробити висновок: існують дві провідні площини у визначенні ЕЕ промислового виробництва, що полягають у відношенні, по-перше, результатів до цілей і, по-друге, результатів діяльності до витрат на їхнє отримання.

Відповідні твердження мають місце і у працях економістів, що представлено у роботах [9; 10], які досліджували розвиток продуктивних сил, де ефект економічної діяльності автори трактують в якості результату, який тією чи іншою мірою відповідає цілям, поставленим у сфері виробництва, розподілу, генерування чи енергоспоживання. При цьому, врахування змістовного ускладнення дефініційного визначення «ефективності» в якості отриманого «ефекту від економічної діяльності» можна представити і як результат використання енергетичних ресурсів. Звідси, співвідношення ефектів економічної діяльності ідентифікуємо: з одного боку, за рахунок використання різних видів ресурсів/ витрат у їхній роздільності чи сукупності; з іншого, трактувати, що визнають в якості виміру ЕЕ [3]. Тому, стосовно виміру результативності управління забезпеченням ЕЕ РПК, можна констатувати: її обчислення на рівні регіону слід здійснювати за розробленими і обґрунтованими у наукових працях [2; 3] методологічними засадами, у відповідності з якими цей показник визначається за відношенням обсягу ВВП до енерговитрат на його формування, що засвідчує зміни валового прибутку від витраченого на його створення енергоресурсу (для РПК – реалізованої продукції в одиниці ПЕР).

Проте, визнаним є той факт, що для України характерною ознакою є нерівномірність розвитку реального сектору економіки у розрізі специфічності функціонування та соціально-економічного розвитку регіонів. Важливим є признати і той факт, що нерівномірність розвитку притаманна й окремим територіям, як і РПК. Причому, територіальні диспропорції у соціально-економічному розвитку регіонів спостерігаються незалежно від їхніх розмірів, наявного масштабу СП і здатностей суб'єктів регіонального управління. З огляду на зазначене, доцільним вбачається удосконалення змісту базових понять теорії розвитку продуктивних сил в контексті реалізації положень стратегічного управління енергоекономічної сферою РПК. Оскільки, розбіжності у рівнях розвитку окремих РПК суттєво впливають на: ЕЕ економіки; екологічний, медико-соціальний і культурний клімат в контексті досягнення сталого розвитку держави – то, нагальним завданням такої галузі науки як розвиток продуктивних сил і регіональна економіка є розроблення і обґрунтування теоретико-

концептуальних основ формування і використання певної за природою і спрямованості реалізації дії технології управління забезпеченням ЕЕ функціонування РПК в умовах ресурсних обмежень.

Зауважимо, що ключовим інструментарієм реалізації економічної стратегії – є запровадження відповідного типу регіональної промислової політики, механізм якої передбачає застосування специфічних заходів і важелів впливу суб'єктів регіонального управління щодо забезпечення найбільш сприятливих умов цілеспрямованого зростання РПК, враховуючи їхню самобутність і специфічність типу господарювання, наявні та залучені резерви, ресурси і можливості в контексті підвищення рівня ЕЕ функціонування РПК – приведені обґрунтовано з урахуванням економічної динаміки за результатами досліджень автора у праці [11]. Тому, в межах даного дослідження буде продовжений багаторівневий синтез базових принципів реалізації регіональної політики задля добору інструментарію генерування високої результативності управління забезпеченням ЕЕ РПК, одночасно, здійснимо ідентифікацію змісту територіальної організації промислового виробництва у взаємозв'язку і у взаємо-стимулюванні за найбільш пріоритетними об'єктами локалізації зусиль (як видами економічної діяльності, що існують в регіонах держави та підприємствами, які функціонують в межах певних РПК, так і напрями реалізації інноваційно-інвестиційних та зовнішньоекономічних процесів) в системі прискореної регенерації регіонів. Поряд із приведеним, для забезпечення ЕЕ РПК важливим є адаптація зарубіжного досвіду реалізації регіональної політики, запозичення найбільш прийнятних до існуючих в державі умов для розробки дієвого механізму управління забезпеченням ЕЕ і практичних заходів в межах РПК.

Причому, важливим, на нашу думку, є не лише запозичення принципів положень коригування енергоекономічних показників, а й урахування: а) закономірностей реалізації та наслідків провадження виробничо-господарських процесів в регіонах; б) правил узгодження економічних, технічних, екологічних і соціальних параметрів із метою цілеспрямованої трансформації стратегічного потенціалу РПК у відповідності зі специфікою використовуваної технології управління (зазначене деталізовано та обґрунтовано у науковій праці [12]).

Об'єктивними передумовами опрацювання сутності та змісту управлінської функції щодо забезпечення ЕЕ функціонування РПК в контексті удосконалення регіональної енергетичної політики виступають: структурна неоднорідність просторового розвитку територій в природно-географічному, ресурсному, економічному, соціальному, екологічному, медико-соціальному і політичному аспектах. Остання нівелює результативність використання державних механізмів, впровадження заходів стратегічного управління та коригування масштабів докладання зусиль із урахуванням економічних інтересів регіональних корелянтів і особливостей функціонування РПК, реалізації енергоекономічних процесів в їхніх межах (доведено за результатами досліджень Долишнього М. І., що представлено у роботі [12]). Поряд із цим, дослідниками з питань регіоналістики, територіальний розподіл РПК, як правило, асоціюється з просторовим розміщенням реального сектору, який функціонує в межах основних адміністративно-територіальних одиниць – тобто, в областях, які групують за п'ятьма групами за рівнем соціально-економічного розвитку (деталізовано у [13; 14]). Зазначене передбачає подальше удосконалення ієрархічності за одночасного використання принципів системного й об'єктно-цільового підходів до розмежування властивостей реального сектору і його здатностей генерування ознак до: сталого розвитку; радикального поліпшення когнітивно-інформаційних властивостей; ЕЕ функціонування. Поряд із цим, визнаємо: оскільки, виміри ЕЕ залежать від умов і термінів реалізації регіональної стратегії ЕЕ, слід зважати і на зміст інструментарію, визнаного досвідом його використання в ЄС, а також тлумачення зарубіжними економістами змісту понять «локальна адміністративна одиниця», «регіон» та «макро- регіон» (однак, саме перелік і структурно-динамічні виміри останніх, для України, залишилися не визначеними), за урахування якого і здійснювати ідентифікацію показників результативності реалізації цільових функціоналів із управління забезпеченням ЕЕ реального сектору. Оскільки, застосування досконалого термінологічного інструментарію дозволить: розкрити процедури формалізації й добору оптимізаційного складу заходів щодо термінового коригування рівнів ЕЕ; запровадити у практику в реальному секторі відповідний механізм управління; генерувати позитивні структурно-функціональні зрушення і суспільні трансформації у споріднених/ суміжних/ взаємопов'язаних в РПК видів економічної діяльності.

У відповідності з зазначеним, пропонуємо здійснити: 1) пошук оптимального співвідношення поділу/ перерозподілу як наявних ресурсів, так і функцій управління між різними рівнями (зазначене обґрунтовано автором у роботі [15]); 2) добір задля застосування дієвих цільових функціоналів для забезпечення надійності функціонування РПК, а в їхніх межах – і окремих територіальних виробничих комплексів (ТВК) – їх нами розмежовано за здатностями і спрямуванням взаємозв'язків у

інвестиційній, інноваційній та зовнішньоекономічній діяльності, масштабами розвиненості СП) – деталізовано автором у праці [11]; 3) формалізацію об'єктивних модельних вирішень задля визначення фазової траєкторії розвитку РПК (а за наслідками розбудови – каскадів РПК та кластерних округів каскадів РПК) у разі підвищення ЕЕ його функціонування в умовах нестабільного економічного середовища (параметри оптимальної моделі визначено у роботі [16]).

Однак, інтенсивність останніх, як відомо, може бути відмінною у різних за структурно-динамічними параметрами РПК. Тому, автор визнає потребу у ідентифікації характеристик і здатностей певних секторів, що обумовлено вже існуючою практикою класифікації територій, яка поширена системою NUTS. Використовувана в країнах ЄС система класифікації засвідчила об'єктивність і доцільність її застосування, за якими, зазвичай, обґрунтовується пріоритетність фінансового та інноваційного забезпечення функціонування найбільш «проблемних» РПК. До зазначеного вище, слід додати: адаптація до положень регіональної економіки усталених принципів «Класифікації територій згідно положень NUTS» убезпечили у дослідженні структурно-функціональну основу не лише для здійснення порівняльного статистичного аналізу структурно-динамічних характеристик територій України, а й обґрунтування трьох нових класів – кластерних округів каскадів РПК, що формалізовано при поєднанні потенціалів і когнітивно-інформаційних здатностей в межах прогресивних конструкцій, ідентифікованих у вигляді каскадів: 1) масштабної інваріантної спрямованості каскадів РПК; 2) бінарної спрямованості каскадів РПК; 3) односпрямованого каскаду РПК. Визначення їхньої структуризації та взаємозалежностей між елементними РПК (залучених для розбудови певного типу спрямованості цільових функцій каскаду) у взаємозв'язку п'яти сумісних і взаємопов'язаних із різноспрямованими регіональними процесами характеристик, ідентифікованих за використання принципів атестаційних основ, наведена автором на рис. 1.

За результатами економіко статистичного дослідження, здійсненого автором у праці [11], доведено доцільність формування 10 специфічних каскадів, створених за результатами поєднання декількох РПК у єдину макроструктуру, розмежування яких запропоновано здійснювати з урахуванням сучасних умов ринкової економіки та ресурсних обмежень, які існують, наразі, в державі, тобто, вважаємо: а) ринкові міжгалузеві та між- суб'єктні відносини самі по собі не забезпечують оптимального розподілу промислового виробництва та раціональне розміщення продуктивних сил; б) економічна політика регіонального розвитку (у т.ч., і інструментарій ЕЕ) не може підміняти ключові положення глобальних економічних змін, запобігти/ компенсувати недоліки національної структурної політики; в) регіональна промислова політика є частиною структурної політики України та адміністративно-територіальної, що визначає її характеристики. Однак, звернімося до групування, що наведено на рис. 1: в схемі – усталені NUTS п'ять класів не відповідають сучасному адміністративно-територіальному поділу України. При цьому, пріоритетом у цій сфері – стає узгодження діяльності реального сектору в регіонах на засадах реалізації як міжгалузевого і внутрішньогалузевого співробітництва, так і інтересів та цілей промислового зростання.

Автор вважає, що, оскільки, ми пропонуємо три групи (типології), об'єднаних у каскади територіально суміжних та з відповідними фазовими траєкторіями промислового зростання РПК, їх слід ідентифікувати в якості макроструктур, тобто: а) масштабної інваріантної спрямованості; б) бінарної спрямованості; в) односпрямованих каскадів – то, нагальним завданням стає визначення принципів інтеграції РПК до певної з типів макро- структур чи багаторівневого об'єднання, які можна інкорпорувати до кластерного округу каскадів РПК. А їхнє залучення до базових положень теорії розвитку продуктивних сил принципів NUTS уможливить врахування сучасних вимог до раціональності розміщення при суттєвому реформуванні/ оновленні адміністративно-територіального устрою.

Принциповим, на думку автора є те, що для реального сектору, який функціонує у межах макро- регіону, можна застосовувати однакові цільові функціонали макроекономічного регулювання та коригування фазової траєкторії промислового зростання в контексті забезпечення ЕЕ РПК. У цій відповідності, підтвердимо пріоритетні напрями реалізації політики як за кластерними округами каскадів РПК, так і за локальними одиницями, за якими можна об'єктивувати: а) конститутивно-ключові завдання у сфері управління ЕЕ; б) перелік базових принципів фінансування ЕЕ проєктів згідно приведених нижче критеріїв щодо сприяння:

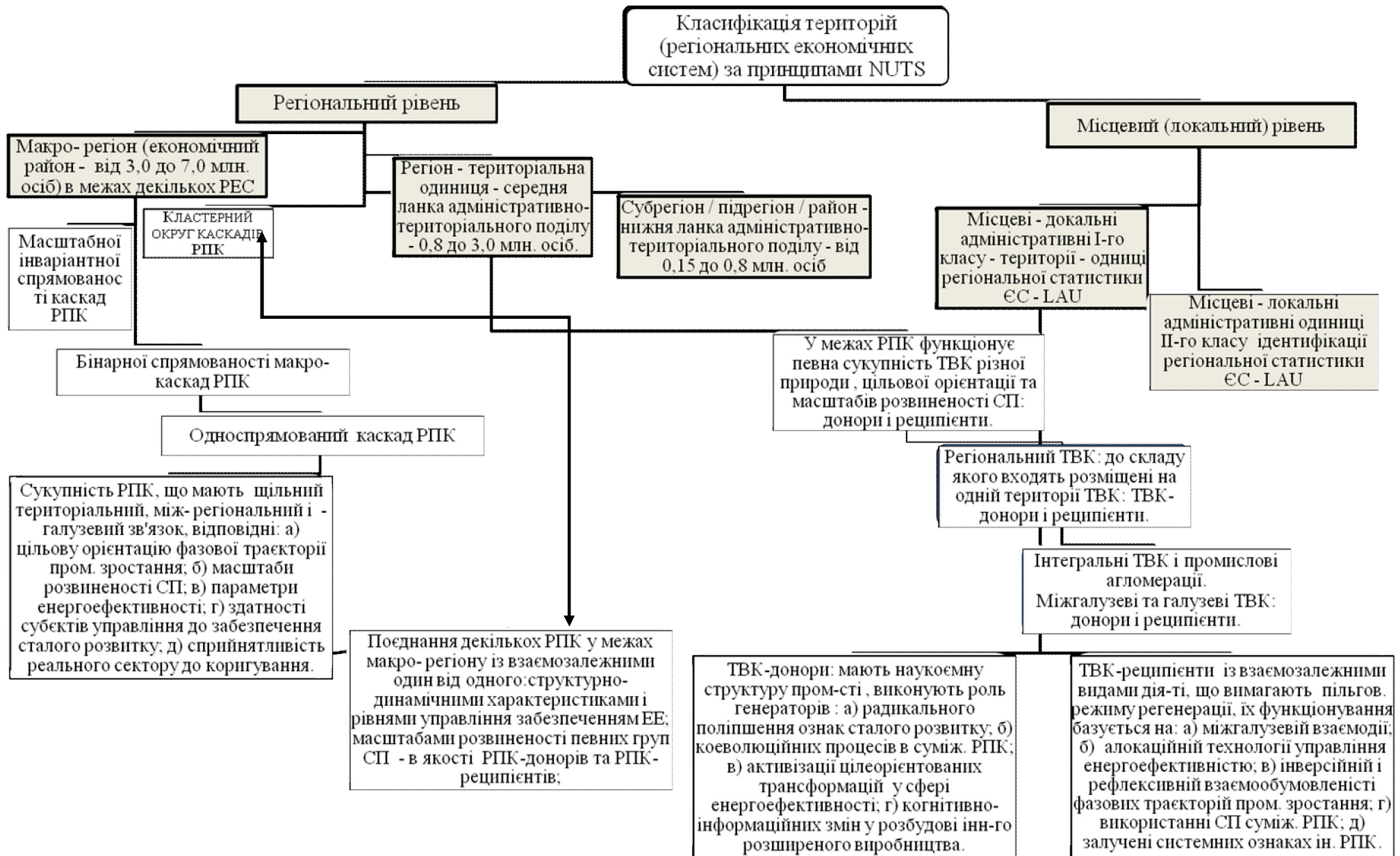

Рис. 1. Удосконалення усталеної системи класифікації територій, що використовувана в ЄС за принципами Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (авторська розробка, формалізована з урахуванням підтверджень, приведених у науковій роботі [12])

- структурній перебудові за рахунок підвищення енергоефективності функціонування РПК (до числа відсталих віднесемо ті РПК, що згідно класифікації NUTS-2, матимуть ВРП на душу населення менше ніж 75,0% середнього показника по Україні). При цьому, їхній перелік можна переглядати кожні п'ять років;

- структурній перебудові та розвитку депресивних і прикордонних РПК (до їхнього числа, згідно приведеної на рис. 1 – п'яти-рівневої класифікації, віднести ті, що ідентифіковано за рівнем NUTS-3, які з тих чи інших причин перебувають у занепаді). Це встановити, наприклад, за показниками: рівень безробіття, який протягом трьох років перевищує середні показники по Україні; суттєве скорочення кількості робочих місць (а, їхній перелік і критеріальні показники переглядати).

Поряд із приведеним, пропонуємо й наступне: ідентифікованими за односпрямованими ознаками до сталого розвитку каскадом РПК можна визнати обмежену сукупність виробничо-економічних систем, що існує, наприклад, в Луганській, Донецькій та Дніпропетровській обл.: їхні фазові траєкторії є, майже, ідентичними при достатній відповідності масштабів розвиненості СП і сприйнятливості зв'язків галузей до коригування, що стосується регуляторів і важелів впливу на ЕЕ функціонування реального сектору. Тоді, автор статті пропонує групування:

а) РПК із виразними структурно-динамічними характеристиками (існують в межах окремого макро- регіону) в якості взаємозалежної сукупності РПК, до складу якої залучено як РПК- донори, так і РПК- реципієнти;

б) ТВК в межах певного РПК – як поєднання підприємств, для яких територіальна спільність та взаємозалежність компонент, формалізується за наслідками реалізації функції з міжгалузевої взаємодії. Остання, і є ключовим фактором підвищення ЕЕ за рахунок: ущільнення логістичних зв'язків (у т. ч. і організаційних та комунікаційних); стабільності виробничого процесу; скорочення витрат/втрат при транспортуванні енергоресурсів; раціонального використання ресурсів, резервів і можливостей; генерування умов для раціоналізації їхнього перерозподілу. Оскільки, система функціонування ТВК є ієрархічною, то нами визнано й наступну закономірність: одночасне існування декількох ТВК на певній території породжує усталені взаємозв'язки і взаємозалежності, зумовлені спільним використанням сировинно-ресурсної бази території, групи системно-універсальних потенціалів і промислової інфраструктури. Звідси, і створюються/ генеруються умови, за яких стає більш результативною діяльність ТВК- реципієнтів за рахунок централізації, активізації, промислового зростання і підвищення ЕЕ виробництв, розташованих в межах більш прогресивних ТВК – тобто, ТВК- донорів.

Таким чином, можна ідентифікувати властивості до забезпечення ЕЕ і спрямованість виробничо-господарської діяльності регіональних ТВК в якості організаційно-економічної основи функціонування реального сектору. Враховуючи тенденцію до: а) сумісного розміщення ППР і пов'язаних із ними об'єктів господарювання, а також поєднання декількох РПК у певного типу каскад тощо; б) вдосконалення старих і формування нових структурно-логічних зв'язків як в межах РПК, так і в межах специфічного типу (інтегральних, міжгалузових, галузових) ТВК, - тоді, доцільним вбачається виробити результативний комплекс заходів різної природи (зокрема, нормативно-правових і організаційно-економічних; оптимізації управління; інформаційно-методичних; техніко-технологічних) із цілеорієнтованого регулювання та коригування їхньої діяльності у сфері забезпечення енергоефективності. Оскільки, формалізовані ТВК, поряд із функціональними РПК, із різними масштабами і різновидами економічної діяльності, зарекомендували себе як найбільш ефективна форма розміщення продуктивних сил, спеціалізації і пропорційного розвитку регіональної економіки України. Тому, до класифікації за схемою NUTS, автором статті і введено додаткові класи різноманітних видів промислових комплексів, розмежованих за: змістом цільової спрямованості; ієрархічними рівнями; видами виробничо-господарської діяльності.

Приведені на рис. 1 класи і групи індустріальних комплексів об'єктивно реконструюватимуть спрямування і коригування існуючих інституційних, інноваційно-інвестиційних, техніко-технологічних і виробничо-господарських зв'язків сучасної регіональної інфраструктури в контексті результативності управління забезпеченням ЕЕ функціонування промисловості в регіонах. При цьому, масштабність факторних і системно-універсальних потенціалів РПК (каскадів РПК / кластерних округів РПК) визначатиме: а) взаємозалежність та підпорядкованість змісту комплексних програм із ЕЕ у відповідності до їхнього рівня та складності реалізації; б) предмет і об'єкт погодження інтересів суб'єктів управління ТВК різного класу і РПК з потребами корелянтів більш високого ступеню; в) склад процедур щодо формування елементів РПП за певною взаємозалежністю реалізації міжгалузевої взаємодії і цільових функціоналів стратегічного управління, які зближатимуть послідовні/ суміжні стадії переробки, трансформації та нагромадження СП як окремих РПК, так і

масштабної інваріантної/ бінарної спрямованості / односпрямованих промислових каскадів, а також ТВК.

Як видно з рис. 1, засоби реалізації та об'єкти локалізації зусиль, зокрема, у сфері забезпечення ЕЕ слід визначати диференційовано за наслідками декомпозиції структурно-функціональної спрямованості реального сектору економіки певного регіону – тобто, як у регіональному, так і техніко-технологічному, нормативно-правовому, виробничо-економічному аспектах в контексті інтенсифікації радикальних зрушень у промисловості. При цьому, провідним триєдиним принципом, на думку автора, необхідно визнати нагальну перебудову системи організації управління в регіонах і наступне: 1) поступове зменшення соціально-економічної нерівності, як засвідчено положеннями Концепції Державної регіональної політики, так і результатами досліджень у сфері забезпечення економічної безпеки; 2) генерування процесів збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів за рахунок підвищення ефективності функціонування промислового комплексу в регіонах із урахуванням розбудови нових форм – каскадів РПК або їхніх кластерних форм; 3) розмежування функцій щодо досягнення достатнього рівня ЕЕ за кожним суб'єктом управління. Зокрема, у формі, за якою узгоджуватимуться інтереси, потреби і вимоги регіональної політики. Що стосується останньої, то, відповідно, повинен існувати ітераційний контекст реалізації РПП на рівні держави, яка передбачить врахування територіальної специфіки функціонування реального сектору економіки та масштабів розвиненості СП певного РПК.

Звідси, можна запропонувати авторське визначення сутності та змісту процесів, що описують «управління забезпеченням енергоефективності функціонування РПК»: це діяльність із результативної реалізації семи цільових функцій (планування і прогнозування; контролювання; організування; коригування і регулювання; діагностики і аналізу; структурної оптимізації; ресурсно-функціонального та інформаційно-методичного забезпечення), спрямована на: 1) досягнення кількісно-якісних змін енергоекономічних показників розвитку промисловості в регіонах, яка розглядається як багатокомпонентна система; 2) кристалізацію і залучення найвагоміших чинників підвищення рівня ЕЕ, що обумовлюють промислове зростання; 3) генерування радикальних перетворень в межах кожного РПК у разі їхньої інкорпорації до каскадів. Підсумовуючи, зазначимо: наведене дозволяє констатувати: кількісним виміром цих процесів є зміни енергоекономічних показників в регіонах, що відбуваються у певний період. Таким чином, автор визнає, що реалізація виробничо-господарських процесів у сфері ЕЕ стає пріоритетним напрямом забезпечення збалансованості виробництва на регіональному рівні. У відповідності до наведених обґрунтувань визнаємо потребу у –

1) реалізації базових/ опорних/ цільових функцій управління забезпеченням енергоефективності функціонування РПК на засадах розбудови нових форм територіальної організації промислового виробництва – тобто, каскадів РПК та кластерних округів, які автором визнано такими: а) планування і прогнозування; б) контролювання; в) організування; г) коригування і регулювання; д) діагностики і аналізу; ж) структурної оптимізації; з) ресурсно-функціонального та інформаційно-методичного забезпечення - при неодмінному: комбінуванні складу інструментарію стратегічного управління, за використання якого забезпечується дієвість промислової політики; розбудові нових класів каскадів РПК.

2) використанні положень теорії стратегічного управління до функціоналів коригування і регулювання енергоекономічних процесів, а також оптимізації галузевої структури РПК, що передбачають добір оптимізаційного складу засобів і технологій у разі синхронної адаптації до умов реалізації дії цільових функціоналів принципів системно-комплексного й об'єктно-цільового підходів та методів, опрацьованих в межах структурно-інформаційної теорії надійності систем.

Література

1. Динамизм развития производственного потенциала: Монография [Текст] / Алымов А. Н., Гончарова Н. П., Емченко В. Н., Микитенко В.В. / Під ред. акад. НАН України О.М. Алімова. – К.: Ін-т економіки НАН України, 2003. – 203 с.
2. Микитенко В.В. Энергоефективність промислового виробництва: Монография [Текст] / Микитенко В. В. – К.: Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. – 282 с.
3. Микитенко В. В. Формування комплексної системи управління енергоефективністю в галузях промисловості виробництва: Монография [Текст] / Микитенко В. В. – К.: Ін-т економіки НАН України, Вид-во «Екс'Об», 2005. – 336 с.
4. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: монография [Текст] / Алімов О.М., Даниленко А.І., Микитенко В.В. [та ін.] Під ред. акад. НАНУ С.І. Пиріжкова та В. М. Трегубчука]. – К.: Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. – 540 с.

5. Інноваційний ресурс господарського розвитку: монографія [Текст] / Бондарь К.Л., Дерев'янкін Т.І., Мельник В.П., Микитенко В.В. [та ін.] / За ред. В.П. Мельника. – К.: Об'єдн. ін-т ек-ки НАН України, 2005. – 363 с.
6. Экономическая безопасность государства и информационно-технологические аспекты её обеспечения: Монография [Текст] / [Андреев Д.А., Веклич О.А., Микитенко В.В. [та ін.] / Під заг. ред. Г. К. Вороновського та І. В. Недіна. – К.: Вид-во Знання України, 2005. – 664 с.
7. Суходоля О. М. Енергоефективність економіки в контексті національної безпеки: методологія дослідження та механізм реалізації: монографія. [Текст]. – К.: Вид-во НАДУ, 2006 – 424 с.
8. Україна на шляху до енергетичної ефективності: монографія [Текст] / [за ред. М. П. Ковалка, В. Ф. Бесєдіна, М. В. Рапцуна, М. М. Кулика, О. О. Єрохіна] – К.: Арена-Єско, 1997. – 228 с.
9. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку: Монографія [Текст] / [Кіндзерський Ю. В., Микитенко В. В., Якубовський М. М. [та ін.]; за ред. Ю. В. Кінзерського; НАН України; Ін-т екон. та прогнозування. – К., 2009. – 928 с.;
10. Енергоефективна економіка України: Монографія [Текст] / [М. П. Ковалко, М. В. Рапцун, М. М. Кулик, О. О. Єрохін] – К.: Агентство раціонального енерговикористання та екології України, 1999 – 227 с.
11. Худолей В.Ю. Роль, місце та тенденції розвитку підприємств нафтогазового комплексу в енергозабезпеченні країни [Текст] / Шкарлет С.М., Худолей В.Ю. // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць / за наук. ред. І. К. Бондар. – К.: НДІ Економічний інститут Міністерства економіки України, 2008. – № 5 (86-87). – С. 78-81.
12. Долішній М. І. Регіональна політика України: наукові основи, методи і механізми: монографія [Текст] / М. І. Долішній. – Львів: 2001. – 342 с.
13. Экономический механизм стратегии развития ТЭК: монография [Текст] / [А.И. Амоша, А.И. Кабанов, А. И. Чиликин и др.]. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2002. – 140 с.
14. Микитенко В.В. Формування системи забезпечення енергоефективності на синергетичних підходах [Текст] / В.В. Микитенко // Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний ін-т» МОН України. – К.; 2006. – № 3. – С. 293–300.
15. Худолей В. Ю. Декомпозиція процесів формування системи управління забезпеченням енергоефективності функціонування РПК держави / В.Ю. Худолей // Ефективна економіка: електронний науковий фаховий економічний журнал, 2012. - № 9: Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1367>
16. Худолей В.Ю. Методологічні основи реалізації технологій управління забезпеченням енергоефективності функціонування РПК [Текст] / В.Ю. Худолей // Соціально-економічний розвиток регіонів контексті сучасних процесів міжнародної інтеграції. – Херсон, ХНТУ МОНмолодьспорту України, Вид-во ПП Вишемирський В. С., 2011. - С. 168 – 175.

Рецензент д.э.н., професор В.В. Микитенко

338.48(477.53)

*Оніщук Л.М., к.п.н.,
начальник відділу з питань туризму і курортів
Полтавської обласної державної адміністрації*

РОЗВИТОК ЕКОТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ПОЛТАВЩИНИ

В загальнодержавних процесах України, спрямованих на євроінтеграцію, туризму відводиться одна з найактивніших ролей. Сучасна індустрія туризму є однією з найбільш прибуткових і динамічних галузей світового господарства. Сучасне туристичне господарство є найвищою за рівнем рентабельності сферою людської діяльності. Туристична індустрія є важливим чинником стабільного та динамічного збільшення надходжень у бюджет, важливий позитивний вплив на стан справ у багатьох галузях економіки (транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство та т.п.).

За даними Всесвітньої організації туризму, кожен вкладений у розвиток цього виду бізнесу долар, приносить віддачу, у середньому, більш ніж 250 доларів [1], тому питання доквілля відходять на задній план. Сталий розвиток сприймається як процес, що гармонійно поєднує використання ресурсів, напрямки інвестування, аспекти технологічного розвитку та інституційні зміни з потребами теперішнього і майбутніх поколінь.

Україна прагне посісти чільне місце в європейському і світовому туристському співтоваристві. Туристична діяльність в нашій країні швидко розвивається, оскільки ми маємо всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього й іноземного туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, багатство природного, історико-культурного та туристично-